

Niet tegen toerisme, mits verantwoord

Het Palace Hotel in het Zuidafrikaanse Sun City.

FOTO ABC

De Stichting Toerisme en Derde Wereld is niet tegen toerisme naar de Derde Wereld en andere verre landen. De boekjes die ze uitgeeft, bewijzen dat. De stichting verandert binnenkort van naam, om aan de verwarring een einde te maken.

door Rolf Bos

GROTE reisorganisaties staan wat huiverig tegenover de uitgaven van Stichting Toerisme & Derde Wereld. Nemen kleinere reisorganisaties de *Te Gast in...*-gidsen in groten getale af voor de deelnemers aan hun reizen, grotere zijn wat terughoudender. Kees van Teeffelen, drijvende kracht achter Toerisme & Derde Wereld, denkt dat het aan een bepaalde beeldvorming ligt: 'Misschien heeft het te maken met de naam van onze stichting, die negatief over kan komen. Terwijl dat helemaal niet de bedoeling is. Wij zijn niet tegen toerisme naar Derde-Wereldlanden.'

Om aan alle verwarring in de toekomst een eind te maken, maar ook om andere, niet specifieke Derde-Wereldlanden in het fonds te kunnen opnemen, heeft de Nijmeegse stichting binnenkort een andere naam: Stichting Informatie Verre Reizen. Van Teeffelen: 'Hiermee geven we duidelijk aan dat het ons doel is om reisinformatie te geven over verre landen. Dat hoeven dus niet langer Derde-Wereldlanden te zijn.' Dit laatste gebeurt snel. Binnenkort ziet een *Te Gast in...*-gids over Israël het licht. Daarna volgt er een over China. Later in 1995 komt Zuid-Afrika.

Van Teeffelen, die massacomunicatie in Nijmegen studeerde, richtte halverwege de jaren tachtig de Stichting Toerisme & Derde Wereld op. Zijn eigen, negatieve reiservaringen lagen hieraan ten grondslag. 'Na mijn afstuderen reisde ik samen met mijn vriendin een half jaar door Azië. Ik meende me goed voorbereid te hebben, had reisgidsen en boeken gelezen, maar daar bleek ik ter plekke, in het contact met de lokale bevolking, niets aan te hebben.'

Reisgidsen, zegt hij, geven praktische informatie, ze beschrijven de historie, de bezienswaardigheden en een beetje de economie, maar ze houden zich verre van alledaagse aspecten. 'En er staat al helemaal niets in beschreven over de culturele waarden en normen.'

In 1986 organiseerde de jonge stichting in het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam het symposium 'Informatie en voorlichting aan toeristen naar de Derde-Wereld'. Van Teeffelen: 'In die jaren werd veel gediscussieerd of er sowieso wel naar Derde-Wereldlanden gereisd mocht worden. Toerisme legde een te zware wissel op de bestaande infrastructuur, vonden

critici in die landen zelf. Boeren werden van hun land geschopt, om plaats te maken voor vakantie dorpen.'

Een organisatie als de Ecumenical Coalition on Third World Tourism (ECTWT) in Bangkok was zelfs tegen elke vorm van toerisme naar de Derde Wereld. 'Ze beweerden, niet ten onrechte overigens, dat de toch al schaarse middelen, zoals drinkwater, door de toeristenindustrie geheel van de lokale bevolking worden weggenomen. Ook ageerde deze organisatie sterk tegen het opkomende sex-toerisme.'

'De ECTWT is nu niet meer helemaal tegen toerisme, maar ze houdt de vinger goed aan de pols. Ze is bijvoorbeeld erg tegen de aanleg van golfbanen.'

'De bouw van *golf-links* heeft vaak onteigening van arme boeren tot gevolg, zonder enige compensatie. Bovendien wordt daarna het toch al schaarse water gebruikt om al die grasvelden

mooi groen te houden.'

Met de gidsen *Te Gast in...* die de Stichting Toerisme & Derde Wereld sinds 1988 ging uitgeven, proberen Van Teeffelen en zijn mede-auteurs reizigers naar Derde-Wereldlanden wat bewuster te maken. 'We hopen de toerist voor de reis een beter beeld van het te bezoeken land te kunnen geven. En we beschrijven ook welke gevolgen het toerisme heeft voor de plaatselijke bevolking.'

Waren de eerste gidsjes niet meer dan gestencilde brochures, de recente delen zien er een stuk professioneler uit, met mooie foto's en goede kaartjes. De schrijvers van de gidsen kunnen journalisten zijn 'die nog nooit in het desbetreffende land zijn geweest', maar ook aan antropologen die een land van haver tot gort kennen, worden bijdragen gevraagd.

Elke gids heeft een op goedkoop papier afgedrukt praktisch midden-gedeelte (vaste kop:

'Toerisme nieuws'), dat tussentijds geactualiseerd kan worden, zonder dat de gehele gids moet worden herdrukt. Terugkerende items in alle gidsen behandelen gedragscodes, omgangsvormen en medische zaken.

Ook is altijd een literatuurlijst toegevoegd, met onder meer in het Nederlands vertaalde romans uit het land. Op dezelfde pagina's is ook een lijst te vinden met 'echte' reisgidsen, zoals Lonely Planet, Rough Guide en Cambium tot aan de gidsen van Mets, Het Spectrum en Odyssee, zo die er zijn. Van Teeffelen: 'Echte reisgidsen zullen natuurlijk nooit de titels van hun concurrenten vermelden. Daarmee geven wij al aan dat wij onszelf niet als reisgidsen-uitgevers beschouwen.'

Hij zegt dat er bij de stichting 'geen enkele ambitie' bestaat om 'echte' reisgidsen te gaan uitgeven, praktische gidsen, waarin de huidige informatie uit de *Te Gast in...* zou kunnen worden opge-

nomen. Reisorganisaties zijn de grootste afnemers van de gidsjes. 'Reizigers die boeken op een reis naar een ver land, krijgen de gids gratis van hun reisbureau.'

Wanneer de reisbranche om een gids over Syrië en Jordanië vraagt, gaat Van Teeffelen aan het werk. 'Het initiatief ligt meestal bij de reisorganisaties, ja. Zij vragen om een bepaald land. Zij bepalen dus ons beleid. In de gids over Israël zullen we de Gaza-strook en Jericho dan ook niet beschrijven, want daar gaat de georganiseerd reizende toerist toch niet heen.'

Volgend jaar wordt er een gids over Zuid-Afrika gemaakt. Dat er al een goede, kritische Nederlandstalige reisgids over dat land bestaat (van Odyssee; geschreven door Evelien Groenink en Bart Luirink), waarin, naast de gangbare reis-informatie, ook allerlei politieke, sociale en culturele fenomenen worden beschreven, is geen reden om dan maar géén Zuid-Afrika-gids te maken.

'Ja, er zouden best overlappen met die gids kunnen ontstaan. Maar onze gidsjes zijn toch vooral bedoeld voor mensen die georganiseerd op reis gaan. De ervaring leert namelijk dat deze toeristen helemaal géén reisgids kopen, dus ook die gids van Odyssee niet. Dank zij ons boekje, dat ze gratis van het reisbureau krijgen, zullen ze vooraf toch iets gaan lezen.'

De verkoopcijfers van de boekjes zijn hoog. Een *Te Gast in...*-gids over een land als Ecuador, dat per jaar door drieduizend Nederlanders wordt bezocht, kent jaarlijks een oplage van drieduizend. Gidsen over Indonesië en India halen in een jaar een verkoop van achtduizend exemplaren.

De gidsen over Indonesië en India staan respectievelijk op de eerste en tweede plaats van de verkooplister. Van Teeffelen: 'Daar stonden overigens tot voor kort nog Egypte en Turkije. Maar als het toerisme in een land door politieke onrust terugloopt, merken wij dat meteen.'

Stichting Toerisme & Derde Wereld, na 1-1-'95 Stichting Informatie Verre Reizen. Postbus 1504, 6501 BM Nijmegen. Telefoon 080-22.64.61. De gidsjes, ook verkrijgbaar bij de gespecialiseerde reisboekwinkels, kosten per stuk f 9,95. Er zijn inmiddels zeventien titels, onder meer over Sri Lanka, Turkije, Nepal, Kenia, Jemen, Thailand, Marokko, Egypte, Brazilië en Vietnam. Volgend jaar verschijnen Bolivia, China en Zuid-Afrika.